

INFORMAČNÍ BULLETIN

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ

VELVYSLANECTVÍ JAPONSKA V ČR

Praha 1, Malá Strana, Maltézské náměstí 6

2001

ÓSAKA V PROMĚNÁCH ČASU

Ósaka, hlavní město stejnojmenné prefektury, je po Tokiu a Jokohamě třetím největším městem Japonska. Na rozloze 220 kilometrů čtverečních tam žije 2.479.000 obyvatel. Jako obchodní a průmyslové centrum oblasti Kansai je Ósaka také hlavní dopravní tepnou domácí i zahraniční letecké, námořní i železniční dopravy. To z ní učinilo ideální výchozí bod pro návštěvu dávných hlavních měst Nary a Kjóta, nebo rušného přístavu Kóbe či Japonského vnitřního moře, jednoho z japonských přírodních pokladů.

Historie Ósaky je 2000 let dlouhá. Nachází se tu pohřební mohyly císařů z počátku 5. století, největší v Japonsku. Nejznámější a také největší je mohyla císaře Nintokua. Má tvar klíčové dírky a je obehnaná vodním příkopem. Pohřebiště je v kruhové části. Je dlouhá 486 m, lichoběžníková část má v nejširším místě 305m. Celý komplex pak zaujímá 1,5 km². Spojení kruhové a lichoběžníkové mohyly je světovým unikátem, a proto se myslelo, že je to číste japonský způsob pohřbívání. Ovšem v poslední době byly objeveny mohyly podobného tvaru, i když menší, na Korejském poloostrově. Nálezy různého pohřebního náčiní dokazují, že už v této době existovaly čilé kontakty s Koreou a Čínou. Právě přes Ósacký záliv se do Japonska dostávaly nové technologie, jako výroba porcelánu, hedvábí, předení apod., umění, věda, filosofie, které silně ovlivnily japonskou společnost a kulturu. V 7. století, po politické a ekonomické reorganizaci nazývané reforma Taika, se Ósaka v letech 645-649 stala prvním hlavním městem sjednoceného Japonska pod názvem Naniwa-kjó. Jeho pozůstatky byly odkryty jižně od Ósackého hradu. V této době už tu existoval mezinárodní přístav Naniwazu, který sloužil jako brána pro výměnu zboží s Asíí. Dalším hlavním městem se stala Nara, později Kjóta.

I když Naniwa-kjó bylo zničeno ohněm, bylo obnoveno a ztvrdělo jako „druhé hlavní město“ až do 8. století.

Nejen město, ale celá oblast Kansai se stala kolébkou tradiční japonské kultury. V žádné jiné části světa neexistovalo tolik bývalých hlavních měst v takové blízkosti a nemohlo využívat hustě integrované kulturní dědictví. Jak můžeme vidět ze stavebních technologií vysoké úrovně použitých při stavbě chrámu Horjúdži, nejstarší dřevěné budovy uznané Světovým dědictvím UNESCO, v oblasti Kansai měly od nejstarších dob zelenou nejnovější technologie. Tento rys přispěl i k současnému stavu technologií v této oblasti.

Ovšem poloha města téměř v polovině země, v zálivu chráněném ostrovem Šikoku, s řekami Jodogawa a Jamatogawa, předurčovaly Ósaku k tomu, aby se stala přístavem s rušnou dopravou a vzkvetajícím obchodem a řemesly. Už ve 12. století začali japonští obchodníci pro některé transakce používat čínské peníze.

Přesto však Ósaka prožívá období největšího rozkvětu koncem 16. století a za toho, kdo položil základy moderní Ósaky, je považován Tototomi Hidejoši. Spolu s Odou Nobunagou a Tokugawou lejasuem vedli několik desetiletí boj za sjednocení Japonska. Donutili válčící knížata uznat jejich nadřazenost a podrobit se jednotným pravidlům hospodaření a správy. I když byli bezohlední a krutí a dokázali vyhrávat i téměř ztracené bitvy, byli i dobří organizátoři a dokázali zajistit moc vojenské šlechtě a zemi mír na dalších 250 let.

Hidejoši pocházel z rolnické rodiny a do služby k Nobunagovi se dostal jako pěšák. Brzy upoutal pozornost svými schopnostmi a odvahou. Za odměnu dostal od Nobunagy některá území poražených rodů. Po smrti Ody Nobunagy se okamžitě vrátil do Kjóta, aby svého pána pomstil. Také tím si zajistil vedoucí

postavení mezi ostatními Nobunagovými vazaly a stal se jeho nástupcem. Na rozvalinách kláštera Išijama Hongandži si nechal postavit rozlehlý Ósacký hrad. Spíše pevnost s mohutnými kamennými hradbami a dvojitými příkopy.

V té době to byla stavba nevidaných rozměrů. Ležela na ploše 3,3 km² a hradby byly dlouhé 12 km. Stavba začala v r. 1583 a po téměř 3 letech byl hrad dokončen. Kolem hradu rychle rostlo město, které přitahovalo řemeslníky a obchodníky.

Hidejoši pak v boji pokračoval a do roku 1593 se mu podařilo podrobit celé území tehdejšího japonského státu a stal se nejmnějším mužem Japonska. Z Ósaky učinil administrativní a obchodní centrum své říše.

Když Hidejoši umíral, bylo jeho synovi teprve 6 let. Poručnictví se ujal a tím de facto veškerou moc převzal Tokugawa Iejasu, který přenesl své sídlo do Eda, dnešního Tokia, které se tak stalo sídlem vlády. V r. 1603 ustavil Tokugawský šogunát a období, které následovalo se začalo nazývat období Edo. Ósaka však dokázala udržet své vedoucí postavení jako obchodní i finanční centrum celé země.

16. století ale nebylo jen stoletím válek a bojů. I v této době se rozvíjelo **umění**. Většina předních umělců té doby se snažila uspokojovat nároky vojenské šlechty a bohatých kupců. Umění této doby se už nesnaží napodobovat estetiku císařského dvora, ale naopak ukazuje celé zemi a hlavně cizincům, kteří do Japonska přicházejí, moc, sílu a bohatství japonských feudálů. Nejtypičtější díly této doby jsou hradní pevnosti, které se z pouhého vojenského ležení mění na správní střediska knížectví a hospodářská centra oblastí. Jsou budovány na rovinách a jejich nejnápadnější částí je věž, která se v této době poprvé stává součástí světské stavby. Dosud se věže stavěly jen jako pagody v buddhistických chrámech. Knížecí rezidence uvnitř pevností byly velmi dekorativní a ukazovaly přepych a bohatství daimjóů. Tomu bylo podřízeno i malířství. Převládaly rostlinné a zvířecí motivy v sytých barvách na jednobarevném, většinou zlatém pozadí.

Proti tomu stojí čistý japonský sloh, který se zachoval v architektuře čajových domků. Obřadní pití čaje bylo oblíbeno ve všech vrstvách společnosti. Sám Hidejoši pořádal obrovská shromáždění, na nichž se pil čaj. V této době vynikl mezi mnoha mistry čajového obřadu Sen Rikjú, který propracoval pravidla přípravy a podávání čaje i estetické ideály, jež utvářejí princip nejrozmanitějších japonských uměleckých řemesel a o něž se opírá japonská etiketa i zásady vkusu a položil tak základy tradice školy Urasenke.

V lidové kultuře byly nejoblíbenější tanec, divadlo a loutky. Počátkem 16. století se spojuje technika loutek, baladické vyprávění džóruri a hra na třístrunný šamisen, který přichází z Království Rjúkjú a v Ósace tak vzniká svěbytné loutkové divadlo džóruri, které je po celém světě známé spíše pod názvem bunraku. Počátkem 17. stol. předváděla v Kjótu k obveselení diváků Izumo no Okuni „tance kabuki“, k nimž se později přidalo mluvené slovo, zpěv a výrazné líčení. Tak vzniklo měšťanské divadlo kabuki. Mezi jeho nejznámější autory patří Čikamacu

Monzaemon, nazývaný též Japonský Shakespeare. V době Edo pak bylo ženám zakázáno hrát v kabuki a tak i dnes všechny role hrají muži. V té době bylo navrženo ohromné, pětipatrové divadlo Šin Kabukiza, které stojí v Ósace dodnes.

Kromě Edo kabuki, které si osvojilo blazeovaný tón pod přísným dohledem šógunů, vzniklo i Kamigata kabuki (Kansai kabuki), které přímo zobrazovalo současné události, skutečné bytosti naplň pravdivě, s překypující hravostí, která okouzlovala diváky.

Obyvatelé Ósaky jsou považováni také za průkopníky komických dialogů manzai, při kterých baviči za účasti publika nešetří humorem ani vtipnými poznámkami. Vznik manzai sice spadá do období Nara (8.století), ale celonárodní popularity a obliby dosáhly hlavně v období Edo. Ve třicátých letech minulého 20. století byly vynechány bubny a další hudební doprovod a tak vytvořeny moderní manzai. Zvlášť nebyvalého rozšíření dosáhly počátkem 80. let.

Není také pochyb o tom, že Kansai je kolébkou moderního **vzdělání**. V dávných dobách se dostalo vzdělání, založeného na konfucianství, omezenému počtu žáků z nejvyšších společenských vrstev. Ale už v r. 828 založil mnich Kūkai soukromou školu, nazývanou Šugeišūin, která vyučovala buddhismus a konfucianství pro nejširší vrstvy obyvatelstva.

V době Edo, r. 1724 založilo pět ósackých obchodníků a konfucianský učenec Nakai Šúan školu nazvanou Kaitokudó. Bylo zde vychováno mnoho významných učenců, např. Jamagata Bantó, který měl úžasnou schopnost zlepšit finance každého feudálního rodu, dobře znal západní učení, na němž založil svou úžasnou teorii kosmu.

V r. 1838 otevřel Ogata Kóan, který se zabýval holandským lékařstvím, soukromou školu Tekidžuku. Vychoval více než 600 studentů a velmi tak přispěl k modernizaci Japonska.

V r. 1869 vznikl v Ósace první veřejný vzdělávací ústav Seimikjoku, který se po několika letech přestěhoval do Kjóta a později v r. 1897 se z něj stala slavná Kjótská univerzita. Z Kaitokudó a Tekidžuku se stala Ósacká univerzita, na které dnes studuje téměř třináct tisíc studentů.

Během 19. století, stejně jako většina tehdejších japonských měst, prošla i Ósaka v rámci reformy Meidži výraznou přestavbou, nepřestávajíc plnit funkci jednoho z největších obchodních a průmyslových měst. Od konce osm-

desátých let devatenáctého století dala urbanistická výstavba novou tvář přístavu, vznikla městská doprava a nové vodní a kanalizační systémy.

Ósaka dnes nabízí vedle míst k setkávání obchodníků z celého světa v obchodním centru Ósaka World Trade Center, také celou řadu projektů, zábavných parků a zajímavých atrakcí. Už samotný přílet do Ósaky je ojedinělým zážitkem. Mezinárodní letiště Kansai, které se nachází asi 5 kilometrů od pevniny, bylo zprovozněno v září roku 1994 jako první letiště na otevřeném moři. Představuje vstupní bránu do Japonska z více než 71 měst ze 30 zemí světa. Také díky tomu, že je Ósaka považována za „kuchyni japonského národa“, sem každoročně pestrá nabídka neobvyklé kuchyně přiláká množství návštěvníků.

Musíme se tu zmínit i o jedné ósacké specialitě, která vznikla počátkem období Meidži- hakožuši. Jsou to vlastně suši „natlačené“ do speciální dřevěné krabičky. Na okyselené rýži je syrová ryba, vařené vejce apod., nemají kulatý tvar jako „normální“ suši, ale jsou hranaté. Jsou potěšením pro oči, a proto jsou oceňovány jako umělecké dílo.

Turistickou „pochoutkou“ jsou bezesporu Universal Studios, největší filmový zábavní park v hollywoodském stylu za hranicemi Spojených států. Park se rozkládá na 54 hektarech a návštěvníci mohou mimo jiné sledovat živé natáčení populárních japonských pořadů. Za Ósakou časů minulých se může návštěvník vypravit do Městského muzeu umění, Muzea keramiky naniwazu nebo při návštěvě chrámu Šitennodži a svatyně Sumioši.

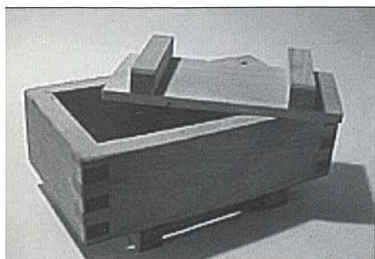
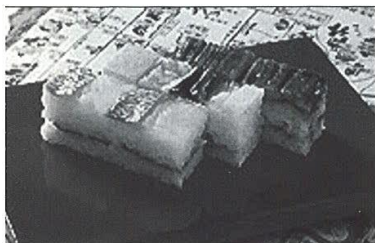
V současné době Ósaka již dávno překonala škody utrpěné za druhé světové války a představuje novodobou metropoli - místo setkávání lidí z celého světa.

Byl vypracován plán na vybudování „Technoportu Ósaka“ na 775 hektarech rekultivované půdy v přístavu. Měl by sloužit: 1) mezinárodnímu obchodu, 2) jako informační a komunikační centrum vysoké úrovně, 3) rozvoji nejmodernějších technologií. Celý plán by měl být dokončen v r. 2010 a Technoport Ósaka by se měl stát centrem celé oblasti zálivu. Plán počítá se třemi částmi: Sakišima v oblasti Jižního přístavu, Maišima na severu oblasti Severního přístavu a Jumešima na jihu oblasti Severního přístavu. Maišima a Jumešima jsou plánovány jako kulturní, sportovní a obytné oblasti s technickou zónou, kde má být vybudováno 20 000 bytů.

Pokud by se sen Ósaky o pořádání XXIX. letních olympijských her v roce 2008 uskutečnil, sloužily by tyto oblasti jako hlavní stadion a atletická vesnice. S ústřední obchodní čtvrtí budou spojeny silnicí a železnicí i podmořským tunelem.

Na Sakišimě, na rozloze 160 hektarů, byl vybudován Cosmosquare, jako nové obchodní centrum. Jeho symbolem je Cosmotower (Ósaka World Trade Center Building) dokončená v r. 1995. Má 55 nadzemních podlaží a 3 podzemní. Jsou tu situovány nejvýznamnější obchodní centrály světa.

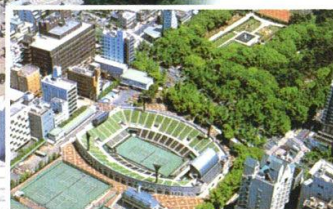
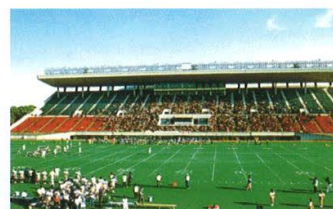
Ósaka už má s pořádáním takových obrovských mezinárodních akcí bohaté zkušenosti. V r. 1970 se tu konala světová výstava EXPO 70. Téma výstavy „Pokrok a harmonie lidstva“ inspirovalo k účasti 77 států. Během 6 měsíců navštívilo výstavu přes 46 milionů návštěvníků. O dvacet let později byla Ósaka hostitelem Mezinárodní výstavy zahrad a zeleně EXPO 90, jejíž téma bylo „Symbióza člověka a přírody“. Zvláště v těchto dvaceti letech se region Kansai rychle rozvíjel, zvláště infrastruktura jeho městských částí.

OLYMPIJSKÁ HISTORIE A BUDOUCNOST JAPONSKA

Historie vzniku Japonského olympijského výboru se začala psát od roku 1911. Již o rok později se Japonsko stalo aktivním účastníkem pátých olympijských her pořádaných ve Stockholmu. Olympiády se tehdy zúčastnili dva sportovci v bar-

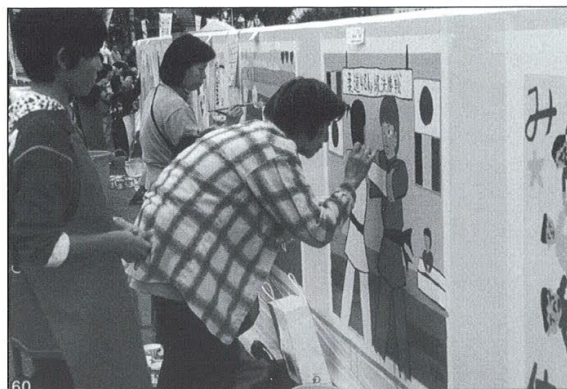
vách země vycházejícího slunce. Byli to sprintér Jahiko Mišima a běžec na dlouhé tratě Širo Kanaguri. Prvních úspěchů se Japonsko dočkalo až na olympijských hrách v roce 1920, které se pořádaly v Antverpách. Tehdy získala japonská patnáctičlenná olympijská výprava dvě stříbrné medaile v tenisovém singlu a čtyřhře.

Důležitým momentem bylo bezesporu vítězství první ženy v japonské výpravě roku 1928 v Amsterdamu. Atletka Hitomi Kinue dokázala na 800 metrů nejen vybojovat stříbrnou medaili, ale svým úspěchem i povzbudit a nadchnout japonské ženy k účasti na budoucích olympijských hrách. V roce 1932 se olympiády pořádané v Los Angeles zúčastnilo již na 128 japonských sportovců,

včetně 16-ti žen. Japonská reprezentace tehdy získala medaile v atletice, plavání a pozemním hokeji. O čtyři roky později se olympiády konané v Berlíně zúčastnila jedna z největších japonských výprav v historii v počtu 179-ti sportovců a sportovkyň. Události olympijských her byly tehdy přenášeny do Japonska živě rozhlasovou společností NHK. Japonští sportovní fanoušci tak mohli sledovat úspěch Hideko Maehaty v plavání na 200 metrů prsa, které se jako první Japonce podařilo získat zlatou medaili. Ve stejném roce bylo Tokio Mezinárodním olympijským výborem jmenováno místem konání XII. her letní olympiády v roce 1940. Ty však kvůli rozbíhající se druhé světové válce neproběhly.

Na první poválečnou olympiádu v roce 1948, kterou hostil Londýn, nebylo Japonsko přizváno. Svou sportovní čest mohli japonští sportovci opět hájit až roku 1952 v Helsinkách. Ve stejném roce se Japonsko také ucházelo o pořádání XVII. olympijských her v roce 1960. Tehdy však Mezinárodní olympijský výbor vybral Řím a Japonsko nezbyvalo než se stát kandidátem pořádání her následujících.

Rok 1964 se tak stal pro Japonsko možností, dokázat zbytku světa jak se vyrovnalo se svou nedávnou pohnutou minulostí. Poválečné poražené Japonsko, nyní na vrcholu svého hospodářského zázraku, mělo silný pocit potřeby zadostiučinění a věnovalo proto přípravě XVIII. olympijských her nesmírnou pozornost.

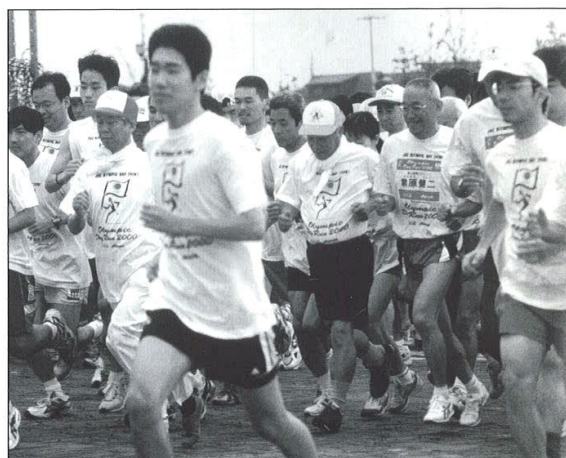
Během pouhých pěti let se tvář Tokia výrazně změnila. Vznikla celá řada výjimečných staveb, byla vybudována nová městská infrastruktura. Představen byl také nový typ nejrychlejšího vlaku na světě - Šinkansen, jehož provoz byl na trase Tokio - Ósaka zahájen 9 dní před zažehnutím olympijského ohně. Olympijské hry v Tokiu přilákaly na 5 500 sportovců z 94 zemí světa, přičemž samotné Japonsko bylo zastoupeno výkony 296-ti mužů a 61 žen. Zajímavou skutečností bylo, že na olympijských hrách bylo poprvé v zemi svého vzniku představeno judo mužů.

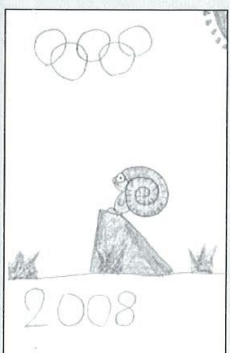
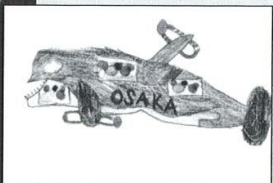
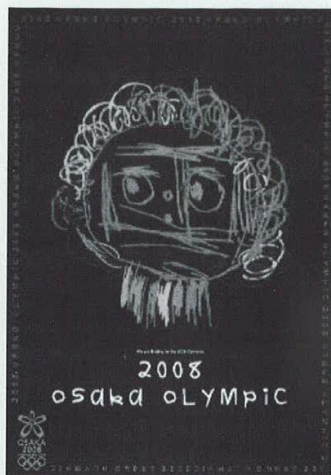
S výjimkou olympiády v Moskvě v roce 1980, se Japonsko od konce šedesá-

tých let pravidelně účastní všech her. Samozřejmě stalo se i zemí pořadající i zimní olympijské hry. Poprvé bylo jejich hostitelem Sapporo na ostrově Hokkaido v roce 1972. Japonci se mohli tehdy pyšnit svou vůbec první zlatou medailí ze zimní olympiády, získanou ve skoku na lyžích. Posledními hrami ve znamení ledu a sněhu, které má v čerstvé paměti jistě i český sportovní fanoušek, díky vítězství našich „zlatých“ hokejových hochů, byly hry v Naganu. Ty se konaly v roce 1998 a není bez zajímavosti, že i tato zimní olympiáda - poslední ve dvacátém století - přinesla s sebou nové sportovní disciplíny, zařazené do programu her. Byly to hokej žen, curling a slalom na snowboardu.

Nyní se Japonsko uchází o možnost stát se hostující zemí letních her devětatřicáté olympiády. Silnými soupeři jsou mu Peking, Paříž, Toronto a Istanbul. Konečné rozhodnutí o místě konání olympijských her padne v červenci tohoto roku na výročním zasedání Mezinárodního olympijského výboru, pořádaném v Moskvě. Tomu už zástupci města Ósaky předložili podrobný plán svých představ, jak hry pořádat.

V jejich koncepci by se měla Ósaka během her proměnit ve „sportovní ráj“, vyzývající obyvatele Ósaky užívat si her nejen jako diváky, ale i jako aktivní sportovce. Město buduje a rekonstruu-

je za tímto účelem celou řadu sportovních zařízení s bezbariérovým přístupem. Olympijská vesnice by měla podle návrhů vzniknout na nedalekém umělém ostrově Jumešima, který se stane hlavním dějištěm olympijských her. V koncepci pořádání her se počítá také s dalším umělým ostrovem Maišima o rozloze 225 hektarů, který je vzdálen od Jumešimy pouhých 400 metrů. Původně byl určen

pro rekreační a odpočinkové chvíle obyvatel Ósaky. Záměrem je zde vybudovat olympijský stadion a plaveckou halu.

Veškerá výstavba by měla proběhnout v duchu harmonie a souladu s přírodou. Tomu jsou podřízeny všechny technologie, zajišťující co nejmenší znečištění prostředí, spotřebu energie a minimální nároky na vodní zdroje. Pořadatelé her se tak snaží přinést účastníkům her nejen nejlepší možné podmínky k jejich výkonům, ale zároveň i hledají způsoby, jak být ve vztahu k přírodě co nejšetrnější.

Byly už také navrženy a Japonským olympijským výborem a Mezinárodním olympijským výborem odsouhlaseny oficiální olympijské symboly. Znak je tvořen květem sakury, což je oficiální znak Ósaky, a v Japonsku symbol jara. Je v pěti barvách - barvách olympijských kruhů. Ty jsou ovšem v tomto případě jen zlaté, stejně jako nápis Ósaka 2008, candidate city. Další grafické symboly, které mají sloužit jako upoutávka olympijského dění i doprovodných akcí olympiády, jako celek symbolizují Sportovní ráj. Rudé plameny znázorňují zaujetí sportem, modré vlny znamenají ochranu životního prostředí a žlutooranžová postava symbolizuje vitalitu a vřelou pohostinnost. Na podporu olympijského hnutí vlají v Ósace už od října vlajky s oficiálním znakem i dalšími grafickými symboly.

Podrobný průběh příprav na tuto událost v Ósace je možno sledovat na internetových stránkách www.osaka-olymp.or.jp. Události olympijského dění pak budou zpracovávány v tiskovém centru, které by mělo vzniknout na dalším z umělých ostrovů - Sakišima. Zatím zde v 51. patře světového obchodního centra sídlí olympijský výbor.

Olympijskými hrami žije každý, malí i velcí. Radují se z každého, i sebemenšího úspěchu. Vznikají dobrovolná sdružení občanů, která se snaží propagovat myšlenku olympijského hnutí, pořádají různé akce, např. sportovní, ale i úklidové, soutěže pro děti apod. Například, když byla Ósaka jmenována oficiálním kandidátem her, na několika místech byly uspořádány mohutné oslavy a slavnostní pochody, jichž se zúčastnili nejen Japonci, ale i cizinci v Japonsku žijící. Děti zase mohly nakreslit své představy olympijských her nebo maskotů. Z téměř 2000 obrázků si 40 výtvarníků vybralo ten, který se jim nejvíce líbil, a převedli ho do plakátové formy. Porota pak vybrala tři nejzajímavější, které budou jako oficiální plakáty olympiády. Jeden z vítězných obrázků nakreslila třiletá holčička.

Držíme proto palce všem dobrovolníkům a pořadatelům, kteří se již nyní, s Japoncům tolik přirozenou pečlivostí, připravují na hry XXIX. letní olympiády. Ti by totiž rádi připravili vyhovující podmínky nejen pro všechny účastníky her. Ale díky olympijským hrám by mohli s kulturním pokladem oblasti Kansai seznámit celý svět.

